Kürtler petrol yasasını siyasal pazarlık konusu yapmaktan vazgeçmiyor

Irak'ın petrol yasasına Barzani engeli

Irak Petrol Bakanlığı'nın, anlaşmaların iki yıl süreli yapılması yönünde karar aldığı açıklandı. Batılı petrol şirketlerin arasında ise Exxon Mobil, Royal Dutch Shell, Total ve BP bulunuyor. Dört şirket de, 1920'lerde kurulan Irak Petrol Konsorsiyumunun ortaklarıydı. Şirketler, Irak'ın 1972'de petrolü millileştirmesi üzerine ülkedeki faaliyetlerini durdurmuştu. Bu şirketlere Amerikan Chevron'un da dahil edilmesi sözkonusu.

Bahadır Selim DİLEK

ANKARA - ABD ile Irak arasında güvenlik anlaşmasının imzalanmasından sonra, dikkatler hidrokarbon yasası üzerine çevrildi. Ancak, ABD askerlerinin Irak'tan ayrılmasını istemeyen, deyim yerindeyse Irak'ın uzun yıllar bir sömürge ülkesi gibi kalmasından yana tutum belirlemiş olan Kürtler, Washington yönetimince hazırlandığı bilinen hidrokarbon yasasının çıkmasını engellemeye devam ediyor. Bu yaklaşım, bir çekişkisi gibi görünse de aslında Irak içinde Kürtlerin siyasal açıdan önemli bir kozu sonuna kadar kullanacaklarını gösteriyor. Oysa, yasanın tamamen askıya alınması, Kürtlerin bu kozu kaybetmesine ve Irak petrolünün yabancıların eline geçmemesine zemin hazırlayacak. Üstelik, Irak'ın petrol geliri de ortaya atılan iddiaların aksine düşmeyecek.

Aslında, geçen aylarda Irak'ın Şii kökenli Petrol Bakanı **Hüseyin Şehristani**'nin, bölgesel Kürt yönetiminin yaptığı anlaşmaların ulusal petrol yasasının çıkarılmasını engellediği yönündeki açıklaması çok fazla yankı uyandırmamıştı. Hüseyin Şehristani'ye göre Kuzey Irak'taki bölgesel Kürt yönetiminin yabancı şirketlerle çeşitli anlaşmalar imzalaması yüzünden Irak parlamentosundaki 175 milletvekilinin çoğu ulusal petrol yasasını onaylamakta tereddüt ediyordu. Bir başka bakış açısıyla milletvekillerinin çekinceli yaklaşımı Kürtlerin siyasal açıdan güçlü olduğunun da önemli bir göstergesiydi. Çünkü, Washington yönetimi 2003 yılındaki işgalin ardından Iraklı Kürtlere önemli siyasal avantajlar sağlamıştı. Bu avantajların ortadan kaldırılması en azından bugünkü koşullar içinde sözkonusu değildi. Irak Petrol Bakanı Hüseyin Şehristani de bunun bilincindeydi. Bazı milletvekilleri hidrokarbon yasasının üretim ortaklığını yasaklayacak şekilde yeniden düzenlenmesini istiyordu. Bazı milletvekilleri de yeni hidrokarbon yasanın yararını sorgulamaya başlamıştı bile... Irak parlamentosunda **"Kürdistan bölgesi yasa konusundaki müzakerelere katılmasına rağmen yeni yasaya uymayacaksa o zaman yasa çıkarmanın ne gereği var"** görüşü ön plana çıkmaya başlamıştı.

Oysa bölgesel Kürt yönetiminin diğer ülkelerle imzaladığı anlaşmalar yeni hidrokarbon yasasına açıkça aykırıydı, Şii ve Sünni gruplara mensup milletvekilleri de bölgesel Kürt yönetimini yasalara uymamakla suçluyorlardı.

ABD ile yapılan güvenlik anlaşması sonrasında yoğunlaştırılan görüşmeler geçen ay sonuçlanma aşamasına geldi. Hatta Irak hükümet sözcüsü **Ali Debbağ** petrol yasası konusundaki anlaşmanın 2007 yılın şubat ayında sunulan yasa tasarısı üzerinde sağlandığını bile açıkladı. Buna göre anlaşma Kürt yönetiminin yabancı şirketlerle imzaladığı anlaşmaların geçerliliği konusunda da belirleyici olacaktı. Çünkü Irak hükümeti kuzeydeki bölgesel yönetimin, yabancı şirketler ile imzaladığı sözleşmelerin yasadışı ve geçersiz olduğunu görüşünde ısrarlıydı. Ancak bu açıklamanın ardından taraflar yine sessizliğe gömüldü.

Son olarak geçen ay Bağdat'tan Erbil'e giden El Şehristani, bölgesel yönetimin yetkilisi **Neçirvan Barzani** ile görüştü. El Şehristani görüşme sonrasında **"Irak petrolü tüm Iraklılarındır. Petrol boru hatlarının birleştirilmesini kararlaştırdık. Biz bu toplantıda petrol kuyularının geliştirilmesini ve güçlendirilmesini konuştuk. Bütün Irak'ın petrolünü birbirine bağlamayı ve dışarıya çıkan petrolün tek bir yerden kontrol edileceğine dair konuştuk ve anlaştık. Bu konudaki teknik konuları Bağdat'ta yapacağımız toplantılarda belirleyeceğiz"** diye konuştu. Açıklamada bir mutabakata varıldığı belirtilse de Kürtler için pazarlık kapısı kapanmamaştı. İşte bu noktada **"Kürtler başka ne istiyor?"** sorusu da gündeme geliyor.

Çünkü, Irak'taki siyasal, ekonomik ve toplumsal koşullar içinde en önemli kazanımları Kürtler elde etmişti. Bu sorunun yanıtının ilk maddesini **"Kerkük"**, ikinci maddesini ise **"daha fazla otonomi"** beklentisi oluşturuyordu. Kürtler, Kerkük'ü bölgesel yönetimin sınırları içine dahil etmeden, otonomilerini bağımsızlığa zemin olacak kadar ileri götürmeden, Türkiye'nin PKK konusundaki baskısına rahatlıkla karşı koyabilecek kadar güçlenmeden ellerindeki bu önemli kozu boşa çıkarmaya niyetli gibi görünmüyorlar.

Oysa yasa çıkmadan Irak'ın petrol gelirinin 2008 yılı içinde 70 milyar dolara ulaşacağını hesaplanmıştı. El-Şehristani, **"Birincisi, eğer petrol üretimi şu anki düzeyin altına düşmezse, ikincisi ise ham petrolün satış fiyatı şimdiki düzeyde kalması halinde Irak petrol geliri bu yıl 70 milyar dolara ulaşacak"** demişti. Hüseyin El Şehristani'nin açıklamasına göre 2008 yılının ilk beş ayında Irak'ın genel petrol geliri 29 milyar dolara ulaşmıştı. Aslında, Kürtlerin pazarlık unsuru olarak kullandığı bu yasa tasarısının çıkmaması durumunda bile Irak önemli bir petrol gelirine sahip olacaktı.

Peki Kürtler vize verirse, Irak hangi koşullarda yabancı şirketlerle anlaşmalar yapacak?

Batılı şirketler yasayı bekliyor

Irak Petrol Bakanlığı'nın, anlaşmaların iki yıl süreli yapılması yönünde karar aldığı açıklandı. Batılı petrol şirketlerin arasında ise Exxon Mobil, Royal Dutch Shell, Total ve BP bulunuyor. Dört şirket de, 1920'lerde kurulan Irak Petrol Konsorsiyumunun ortaklarıydı. Şirketler, Irak'ın 1972'de petrolü millileştirmesi üzerine ülkedeki faaliyetlerini durdurmuştu. Bu şirketlere Amerikan Chevron'un da dahil edilmesi söz konusu. Yasa şimdiye kadar 4 kez değiştirildi. Mevcut yasa tasarısının kabul edilmesi halinde petrol gelirlerinin yüzde 17'sinin Kürtlere verilmesi bekleniyor.

Anlaşmaların iki yıllık yapılacağı belirtilse de söz konusu petrol yasa tasarısına göre; 30 yıl boyunca ABD ve İngiliz dev şirketleri petrol çıkarma hakkına ve yatırım maliyetlerini çıkarana kadar da petrol gelirlerinin yüzde 75'ine sahip olacaklar. Tasarı ile ayrıca şu düzenlemeler yapılıyor.

Devlet içinde devlet

- Yabancılarla yapılacak anlaşmalara onay yetkisi; petrol üreten bölgelere, Başbakanlık, Petrol Bakanlığı ve bağımsız uzmanlardan oluşan Petrol ve Doğalgaz Konseyi'ne verilecek. Bunun sonucunda da petrol konusu ile ilgili olarak devlet içinde yeni bir devlet oluşacak.

- 30 yıllık sözleşme içeren tasarı ile ABD ve İngiltere; hem ülkenin petrollerine el koyacak, hem de petrol gelirinden Iraklılara kalan çok az bir bölümünü de yimarı için yapacakları yatırımlarla kendi kasalarına aktaracak.

- Petrol gelirlerinin Federal Hükümet tarafından toplanıp nüfus oranında tüm etnik ve dini gruplar arasında eşit paylaşımını öngörülüyor. Bu da Irak'ın bölünmesine zemin hazırlıyor.

Halen mevcut 70 petrol yatağından, eski teknik ve yıpranmış araç gereç yüzünden sadece 3'te 1'i kullanılıyor. Üretim kapasitesi günde 8-10 milyar varil olan Irak'ta günde halen ancak 2 milyon varil petrol üretilebiliyor.

Geçen temmuz ayında da 108 Iraklı petrol, iktisat ve hukuk uzmanı meclise mektup gönderip yasanın halkın çıkarına değişikliğe gidilmeden çıkarılmaması uyarısı yapmıştı. Özellikle Basra'da çok güçlü petrol işçileri sendikaları mayıs başından beri tasarıya karşı sokağa dökülüp grev tehdidi savurunca Petrol Bakanı Hüseyin El Şehristani, 1987 tarihli grevleri yasaklayan kararnamesini uygulamayı başlamıştı. ■